

Lagutskottets betänkande

1986/87:14

om bestämmelserna rörande nykterhet till sjöss

LU

1986/87:14

Sammanfattning

I betänkandet behandlas en motion (c, fp) vari begärs att sjölagens stadgande om onykterhet till sjöss kompletteras med promilleregler av samma slag som de som finns i trafikbrottslagens bestämmelse om rattfylleri och rattnykterhet. Utskottet avstyrker bifall till motionen.

Motionsyrkandet

Motion 1986/87:L813 av Rune Thorén (c) och Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av bestämmelsen i sjölagen om onykterhet till sjöss i enlighet med vad som anförs i motionen.

Gällande ordning

Enligt trafikbrottslagen (1951:649) skall ansvar för *rattfylleri* ädömas den som vid förande av motordrivet fordon varit så påverkad av starka drycker att det kan antas att han inte på betryggande sätt kunnat föra fordonet. Straffskalan upptar fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna är mildrande, böter, dock lägst 25 dagsböter. Till samma straff skall dömas den förare som av annat berusningsmedel varit så påverkad som nyss sagts. Ansvar för rattfylleri inträder vidare när någon fört motorfordon m. m. efter att ha förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller efter färden uppgick till 1,5 ‰ eller mer. Uppgick blodalkoholen till 0,5 ‰ men inte till 1,5 ‰ döms föraren för rattnykterhet till böter, dock lägst 10 dagsböter, eller fängelse i högst sex månader.

I fråga om ansvar för *onykterhet på fartyg* gäller 325 § sjölagen (1891:35 s. 1). I lagrummet stadgas straff för den som framför fartyg eller eljest på fartyg fullgör uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och därvid är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller annat berusningsmedel att det måste antas att han inte på betryggande sätt kan utföra vad som därvid åligger honom. Straffskalan upptar böter eller fängelse i högst ett år. Stadgandet är tillämpligt på all sjöfart, således även på fritidsbåtar.

I motionen framhålls att konsumtionen av alkohol visar en ökande trend framför allt hos ungdomar. Den olyckliga kombinationen av alkohol och fritid har enligt motionärerna visat sig i antalet sjöolyckor. Av sjösäkerhetsrådets statistik framgår att alkoholförtäring är en väsentligt bidragande orsak till många båtolyckor. Nykterhetsreglerna till sjöss är enligt motionärerna oerhört svåra att övervaka, och då polisen tvingas att avge vittnesuppgifter om hur fartyget har förts ger de dessutom dåligt underlag för polisens ingripanden. Motionärerna anser att en övergång till en promillelagstiftning på sjön skulle vara en av de mest betydelsefulla markeringarna som kunde göras vad gäller kraven att föra fartyg. Enligt motionärerna bör man ha en nykterhetslagstiftning som gäller all samfärdsel till lands, till sjöss och i luften.

Tidigare behandling

Frågan om införande av en *promilleregler för sjötrafikens del* efter mönster av trafikbrottslagen har övervägts både under förarbetena till den nuvarande straffbestämmelsen i sjölagen (prop. 1966:145, ILU 1967:3) och under fritidsbåtsutredningens arbete, som avslutades år 1974 genom avlämnandet av betänkandet (SOU 1974:95) Båtliv. Samhället och fritidsbåtarna. Därvid har tanken på införandet av en sådan regel avvisats. De närmare skälen för ställningstagandena har redovisats i utskottets betänkande LU 1980/81:21, vartill hänvisas.

I riksdagen har frågan aktualiserats motionsvägen flera gånger under senare år (se senast LU 1985/86:26). Motionerna har avslagits av riksdagen på hemställan av lagutskottet. Avslagen har motiverats med att bärande skäl anförts mot att införa promilleregler till sjöss. Bl. a. har möjligheterna att övervaka efterlevnaden av en skärpt lagstiftning befunnits mycket begränsade. Utskottet har framhållit att det inte bör förekomma att man i lagstiftningen inför ansvarsregler vars efterlevnad inte går att övervaka. Lagutskottet har därför ansett att motionsförslagen inte varit genomförbara. Utskottet har i stället betonat vikten av information till båtägarna om innehållet i gällande bestämmelser och om riskerna för olyckor.

Utskottet

I betänkandet behandlas en motion om enhetliga straffbestämmelser beträffande onykterhet i trafik till lands och till sjöss.

I 325 § sjölagen (1891:35 s. 1) stadgas straff för den som på fartyg fullgör uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och därvid är så påverkad av alkoholhaltiga drycker eller annat berusningsmedel att det måste antas att han inte på betryggande sätt kan utföra vad som åligger honom. Straffskalan upptar böter eller fängelse i högst ett år.

Enligt trafikbrottslagen (1951:649) skall ansvar för rattfylleri ädömas den som vid förande av motordrivet fordon varit så påverkad av starka drycker att det kan antas att han inte på betryggande sätt kunnat föra fordonet.

Straffskalan upptar fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna är mildrande, böter, dock lägst 25 dagsböter. Till samma straff skall dömas den förare som av annat berusningsmedel varit så påverkad som nyss sagts. Ansvar för rattfylleri inträder vidare när någon fört motorfordon m. m. efter att ha förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod under eller efter färden uppgick till 1,5 ‰ eller mer. Uppgick blodalkoholen till 0,5 ‰ men inte till 1,5 ‰ döms föraren för rattonykterhet till böter, dock lägst 10 dagsböter, eller fängelse i högst sex månader.

I motionen erinras om att alkoholförtäring är en starkt bidragande orsak till många olyckor på sjön. Enligt motionärerna är det för närvarande, inte minst av utredningsskäl, svårt att beivra onykterhet till sjöss. Vidare framhålls att kunskaperna hos allmänheten om riskerna med alkoholförtäring i samband med sjöliv är bristfälliga. Motionärerna ser i införandet av sådana promilleregler som enligt trafikbrottslagen gäller för motortrafiken på land en möjlighet att komma till rätta med de problem som nu finns. Slutmålet bör enligt motionärerna vara att få till stånd en enhetlig trafiknykterhetslagstiftning. Motionärerna yrkar att riksdagen skall föreläggas förslag till ändring i sjölagen i enlighet med det anförda.

Som utskottet understrukit när motioner med liknande yrkanden tidigare behandlats av riksdagen (se senast LU 1985/86:26) är alkoholförtäring ombord på fritidsbåtar inte förenligt med de krav som sjölivet ställer och leder till ökade risker för allvarliga olyckor. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att det är angeläget att man med olika medel söker motverka onykterhet till sjöss.

Utskottet erinrar om att syftet med trafiknykterhetsreglerna är att förhindra att transportmedlen framförs på ett inte betryggande sätt. Hur reglerna utformas blir beroende av de förhållanden under vilka transportmedlen framförs. Som utskottet framhållit vid tidigare tillfällen är trafikförhållandena på land och till sjöss så olika att det inte varit möjligt att ha likalydande trafiknykterhetsregler. Sålunda omfattar bestämmelsen i 325 § sjölagen inte endast den som för fartyget utan även andra personer som utför viktiga uppgifter ombord. Den är vidare inte som rattfylleribestämmelsen inskränkt till att gälla endast motordrivna forskaffningsmedel utan är tillämplig även vid färd med t. ex. segelbåtar och roddbåtar.

När frågan om införande av promilleregler till sjöss nu åter aktualiserats vill utskottet än en gång framhålla att en förutsättning för att man skall kunna använda sådana regler är att man genom trafikkontroller eller på annat sätt kan övervaka efterlevnaden av dem. Möjligheterna att övervaka efterlevnaden av promilleregler på Sveriges alla sjöar och vattendrag är emellertid mycket begränsade. Det kan anmärkas att flertalet av de drunkningsolyckor som inträffat vid färd med fritidsbåtar och där den omkomne varit alkoholpåverkad skett på små insjöar, åar och andra mindre vattendrag, vilka i detta sammanhang är helt omöjliga att kontrollera. Enligt utskottets mening bör det inte förekomma att man i lagstiftningen inför ansvarsregler vars efterlevnad inte går att övervaka. Utskottet vidhåller därför sin uppfattning från år 1986 att gällande bestämmelse i sjölagen tillgodoser de krav som man kan ställa på effektivt verkande regler mot trafikonykterhet till sjöss och att några promilleregler inte bör införas.

I stället bör man genom andra åtgärder försöka motverka olyckor till sjöss. I första hand bör man därvid satsa på information och utbildning om innebörden av gällande bestämmelser och om olycksriskerna vid alkoholför-
tärning i samband med båtliv. Härvidlag har sjösäkerhetsrådet en viktig uppgift att fylla. Som utskottet framhöll när frågan senast behandlades (LU1985/86:26) anordnar sjösäkerhetsrådet årligen informationskampanjer inför sommarsäsongen, och rådet arbetar även mera långsiktigt med informationsverksamhet i samarbete med skolor och vuxenutbildning. Utskottet vill för sin del stryka under angelägenheten av att den informationsverksamhet som sjösäkerhetsrådet bedriver fortsätter och, i den mån tillgängliga resurser medger, utökas och intensifieras.

På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1986/87:L813.

Stockholm den 3 mars 1987

På lagutskottets vägnar

Per-Olof Strindberg

Närvarande: Per-Olof Strindberg (m), Lennart Andersson (s), Owe Andréasson (s), Stig Gustafsson (s), Ulla Orring (fp), Martin Olsson (c), Inga-Britt Johansson (s), Allan Ekström (m), Bengt Kronblad (s), Bengt Harding Olson (fp), Nic Grönvall (m), Gunnar Thollander (s), Marianne Karlsson (c), Berit Löfstedt (s) och Ewa Hedkvist Petersen (s).